

ЗМІНИ КЛІМАТУ І НАСЛІДКИ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

Дидактичні матеріали для
проведення занять
з учнями 7-9 класів

13 ПОМ'ЯКШЕННЯ
НАСЛІДКІВ ЗМІН
КЛІМАТУ

Просвітницька програма Молодіжного руху
ДТЕК Енерго в рамках проекту SDG Innovators
Глобального договору ООН в Україні

ЯК НА КЛІМАТ ВПЛИВАЮТЬ НАШІ СПОЖИВЧІ ЗВИЧКИ: ВИБІР ПРОДУКТІВ, ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Очікувані результати заняття, на які треба орієнтуватись під час його проведення:

Після участі в занятті учні зможуть:

- пояснити, як вибір продуктів, товарів і послуг пов'язаний із сталим розвитком і може запобігти кліматичним змінам;
- розповідати, які проблеми людства пов'язані із споживанням різноманітних товарів і послуг і які дії допоможуть робити покупки більш раціонально і відповідально;
- висловлювати своє ставлення до питань безпеки і збереження ресурсів під час придбання продуктів, товарів та послуг.

План змісту заняття:

1. У чому сутність Цілі 12 «Відповідальне споживання та виробництво».
2. Чому і як споживання товарів чи послуг впливає на клімат.
3. Як можна зробити своє споживання більш екологічно дружнім і сталим.
4. Практичні завдання на вибір:
 - проведення мінідослідження у супермаркеті «Екологічне маркування продукції»;
 - проведення практикуму з виготовлення сумки для покупок із вторинної сировини.

Умови, допоміжне обладнання і матеріали:

1. Заняття проводиться в класі.
2. Для заняття необхідні комп'ютер, проектор та екран з можливістю демонстрації відео та комп'ютерної презентації, дошка (фліпчарт).
3. На комп'ютері має бути підготовлений для демонстрації відеоролик та презентація.
4. Роздавальні матеріали мають бути роздруковані за кількістю учнів.

Практичні завдання по висадці дерев проводяться окремо.

Регламент заняття:

1. Вступна частина – до 5 хв.
2. Основна частина до – 35 хв.
3. Підсумкова частина до – 5 хв.

Як організувати роботу учнів на занятті**1. Вступна частина**

Запропонуйте учням подивитися на назву теми заняття на **слайді 1** і відповісти на питання:

слайд 1

- Як ви розумієте слово «споживання»?

(Використання різноманітних товарів чи послуг у процесі задоволення власних потреб або отримання благ, тобто досягнення високих стандартів якості життя.)

Ми звикли до того, що можна просто клацнути вимикачем, вставити вилку електроприладу у розетку – і отримати скільки завгодно електроенергії, відкрити кран – і отримати скільки завгодно чистої прісної води; звикли, що постійно купуємо і викидаємо речі. Проте як часто ви замислюєтесь, звідки це все береться в наших оселях і куди зникає?

Все, що ми маємо, ми отримуємо від природи.

Великий індійський діяч Махатма Ганді сказав: «Світ достатньо великий, щоб задовольнити потреби усіх людей, але занадто малий, щоб задовольнити людську жадібність».

Запропонуйте учням переглянути відео «Людина вбиває планету».

Запитання до відео:

1. Які думки викликав у вас перегляд?

2. Чим розплачується людство за свій комфорт і задоволення своїх потреб у різноманітних товарах і послугах?

Перейдіть за посиланням або відскануйте QR код для доступу до відео.

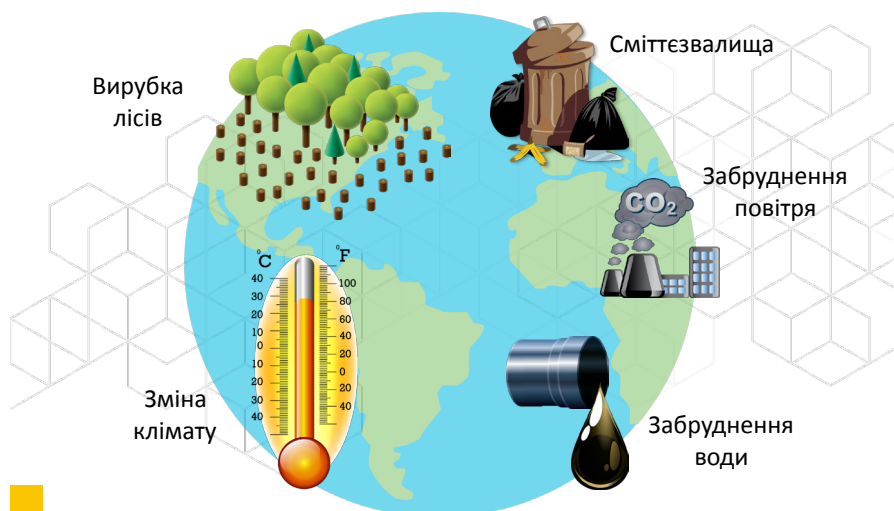
Відео «Людина вбиває планету», 3 хв. 36 с.

 <https://www.youtube.com/watch?v=f2N00NgnJrA>

Зазначте, що виробництво більшості товарів та послуг пов'язані із суттєвими впливами на довкілля і руйнацією екосистем, викидами парникових газів.

Зверніть увагу учнів на **слайд 2**.

слайд 2

Забруднення води, повітря, ґрунтів, вирубка лісів, зростання сміттєзвалищ, зникнення багатьох видів тварин і рослин, зміна клімату... Це далеко не повний перелік змін, на які вже не можна заплющувати очі. Це все впливає на кожного з нас. У нас немає запасної Планети Б, придатної для життя. Кожна жива істота є частиною цієї дивовижної, високоорганізованої і складної системи підтримки життя на Землі. І людина також частина цієї системи. Саме турбота про довкілля дозволить людству зберегти Землю придатною для життя.

Нагадайте про те, що на другому занятті ми дізналися про поняття «екологічний слід» та запитайте учнів, чи пам'ятають вони, який екологічний слід вийшов у них за результатом розрахунку на онлайн калькуляторі.

Підсумуйте відповіді інформацією, що людство щорічно «з'їдає» за рік таку кількість ресурсів, які здатні відновитись за рахунок 1,8 планети Земля. При цьому, якщо вирівняти всіх під рівень споживання середньостатистичного українця, то це вже буде трохи більше трьох планет.

Тому у XXI ст. стають популярними нові принципи життя. Подивіться на **слайд 3**. Що таке «стале споживання»?

слайд 3

Стале споживання – це

використання товарів і послуг, що задовольняють основні потреби людини, підвищують якість її життя. Але мінімально використовують природні ресурси та найменше шкодять людині і довкіллю.

Прагнучи сталого розвитку, людство намагається перейти до сталого споживання, тобто розумно використовувати ресурси, не брати більше, ніж потрібно, і не шкодити довкіллю.

Перейдіть до **слайду 4** і оголосіть план заняття.

слайд 4

План заняття

1. У чому сутність Цілі 12 «Відповідальне споживання».
2. Чому і як споживання товарів і послуг впливає на клімат.
3. Як можна зробити своє споживання екодружнім і сталим.

Після перегляду зауважте, що серед 17 Цілей сталого розвитку, про які вже говорилось на попередніх заняттях, є **Ціль 12** «Відповідальне споживання та виробництво». Покажіть **слайд 5** і прочитайте у чому полягає завдання цілі.

слайд 5

Ціль 12 «Відповідальне споживання і виробництво»

Знизити ресурсоємність економіки.

Зменшити обсяг утворення відходів і збільшити обсяг їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв.

Забезпечити стале використання хімічних речовин на основі інноваційних технологій та виробництв.

Зменшити втрати продовольства у виробничо-збутових ланцюжках.

Перейдіть на **слайд 6** і запитайте, з якими іншими Цілями, на думку дітей, тісно пов'язана Ціль 12.

слайд 6

Зростання виробництва і споживання товарів і послуг веде до виснаження ресурсів і збільшення обсягів відходів, які забруднюють довкілля. Найбільшим споживачем води у всьому світі є сільське господарство, адже на потреби зрошення витрачається майже 70% усіх запасів прісної води, придатної для використання людьми.

Унаслідок того, що лише незначна частина відходів, зокрема побутових, переробляється, повторно використовується та утилізується, в Україні накопичилося понад 30 млрд т відходів, і їх обсяги щороку збільшуються. Ця проблема є викликом національного масштабу.

Основні галузі виробництва в Україні дуже ресурсо- та енергоємні. Уявіть! Польща і Україна виробляють один і той же товар, але для українського підприємства потрібно вдвічі більше енергії на одиницю виробленої продукції. Тому пріоритетами державної політики є ефективне управління природними ресурсами та зниження енергоємності, скорочення обсягів відходів, зменшення негативного впливу на довкілля шляхом переходу до більш ресурсоефективної економіки.

Тому Ціль 12 пов'язана з досягненням інших цілей – Ціль 6 «Чиста вода», Ціль 7 «Відновлювана енергія», Ціль 13 «Боротьба зі змінами клімату», Ціль 15 «Збереження екосистем суші» та інші. **Слайд 7.**

слайд 7

2. Основна частина

Розгляньте з учнями **слайд 8** і обговоріть у загальному колі питання: *як взаємопов'язані споживання та виробництво.*

(Під час видобування та переробки сировини порушуються унікальні природні ландшафти, виснажуються ресурси. Процес виробництва відбувається з використанням електроенергії, вироблення якої потребує значних витрат природних копалин і води. Відбувається утворення великої кількості відходів, їх накопичення на сміттєзвалищах, площа яких невпинно зростає. Транспортування та зберігання продукції шкодить довкіллю через вихлопні гази, втрати пального, продукти згоряння тощо. Фабрики та заводи забруднюють атмосферу та викидають у водойми стічні води, через що нам доводиться дихати забрудненим повітрям та вживати недостатньо чисту воду.

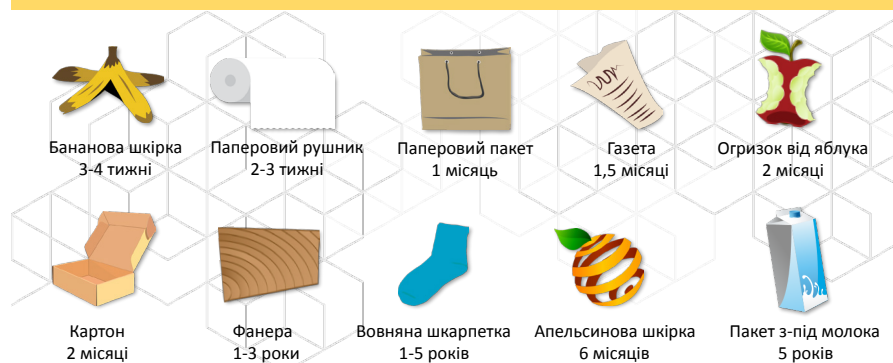
слайд 8

У результаті різноманітних процесів виробництва і споживання сировина і природні ресурси перетворюються на відходи. Запропонуйте дітям ознайомитися з інформацією на **слайді 9 і 10** та обговоріть, *скільки часу необхідно, щоб повністю розклались різні види побутових відходів.*

слайд 9

Скільки часу необхідно, щоб повністю розклались...

слайд 10

Скільки часу необхідно, щоб повністю розклались...

Перейдіть до **слайду 11** та зробіть висновки: що набагато краще використовувати відходи у якості вторинної сировини. Завдяки сортуванню відходів можна отримати багато корисних речей та суттєво зменшити сміттєзвалища. Кожен з нас може зробити свій внесок, розділяючи відходи та збираючи папір, пластик, скло та інше ресурсоцінне сміття і здаючи його до пунктів прийому вторсировини.

Запитання до учнів:

- Чи знаєте ви, де розташований найближчий до вашого будинку, школи пункт прийому вторсировини?

слайд 11

Дві історії пластикової пляшки

Перейдіть до **слайду 12**. Запитання:

- У чому небезпека відходів?

Прокоментуйте, що батарейки, акумулятори, люмінесцентні та енергоощадні лампи, ртутні термометри та інші подібні відходи є небезпечними для довкілля та здоров'я людей. Треба подбати про те, щоб здавати їх до спеціалізованих пунктів прийому у вашому місті. Спалені на сміттєспалювальних заводах небезпечні відходи утворюють діоксини, які у великій кількості потрапляють у повітря,

слайд 12

Небезпечні відходи

ґрунт, воду, рослини. Якщо такі відходи лишаються на сміттєзвалищах, то вони отруюють ґрунтові води важкими металами. З рештою отрута проникає в організм людини через їжу, воду та повітря.

Відрізнити небезпечні відходи можна по знаку на упаковці (зображений на слайді). Він попереджає, що товар не можна викидати на смітник, а передавати для спеціальної утилізації.

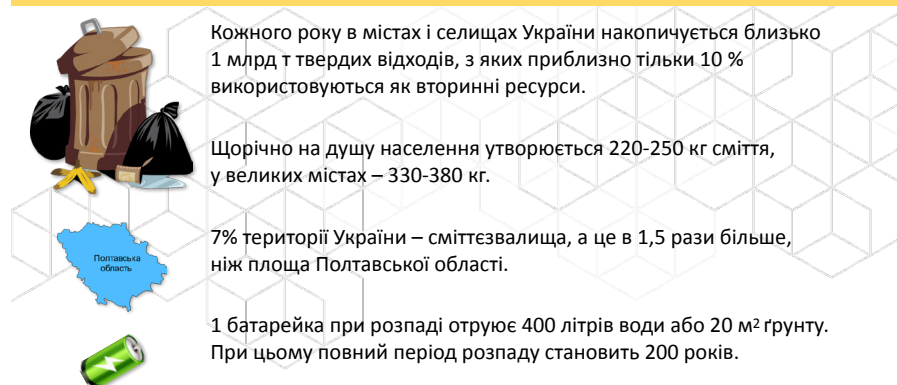
Запитання для учнів:

- Чи знаєте ви, куди можна здавати відпрацьовані батарейки та інші небезпечні відходи у вашому місті?

Запропонуйте учням прочитати на **слайді 13** наведені факти і, працюючи у загальному колі, закінчити речення: «Коли я чую про такі факти, я думаю....»

слайд 13

Факти про відходи

Подивіться **слайд 14** та зробіть висновок, що для вирішення проблеми відходів, їх треба переробляти.

Для вирішення проблеми відходів наша країна поступово робить необхідні кроки, але законодавча система на теперішній час є не

досить досконалою. Однак подбати про роздільний збір може кожен з нас, адже наші невеличкі дії у цьому напрямку зможуть мати дуже гарні наслідки.

слайд 14

Зверніть увагу на те, що для впровадження сталого споживання існує інструмент спеціального маркування товарів, які ми купуємо щодня, техніки, якою облаштовано наші квартири та будинки, будівельних матеріалів, меблів, мийних засобів та іншої продукції, яку ми використовуємо протягом життя.

Слайд 15. Запитання для учнів:

- Чи бачили ви коли-небудь такі знаки на упаковці продукції?

слайд 15

Поясніть, що цей знак називається «Листок Мебіуса». Він вказує на вміст повторно переробленого матеріалу (коли знак заштрихований) або товар придатний для повторного перероблення (коли знак прозорий). У разі застосування заштрихованого знаку зазначається відсоток вмісту повторно переробленого матеріалу.

Зазначте, що усі види господарської діяльності людини – рух транспортних засобів, промисловість, сільське господарство і виробництво товарів і послуг – пов'язані зі споживанням енергії. У повсякденні кожної людини/родини енергія витрачається на опалення приміщень, постачання гарячої і холодної води, роботу електричних приладів. Освоєння різних запасів енергії у світовому масштабі призвело до значних змін в умовах життя людей. Нині люди настільки залежні від енергії, що важко уявити, як би вони вижили без неї.

Перейдіть до **слайду 16**.

слайд 16

Наголосіть, що енергія, яку ми використовуємо, – це одна з основних причин наших екологічних проблем.

Перейдіть до **слайду 17** і розберіть, у чому виявляється негативний вплив енергетики на довкілля.

слайд 17

Розкажіть, що енергетичне маркування інформує споживача про рівень ефективності споживання продуктом енергії та ресурсів, шумове забруднення та іншої інформації. Такі етикетки

розміщуються на одній із зовнішніх частин побутових приладів – холодильників, пральних або посудомийних машин, кондиціонерів та інших. Вимоги до етикеток і показники на кожен з видів приладів відрізняються і встановлюються Технічними регламентами. Вони схвалюються Кабінетом міністрів України і є загальнообов'язковими до виконання усіма виробниками та імпортерами, що постачають енергозалежну продукцію на український ринок.

Також зверніть увагу на знак «Energy Star» – він підтверджує, що електроніка або електротехніка відповідає найвищим стандартам енергозбереження. У 2006 році більш ніж 40 тис. одиниць побутової техніки і приладів для освітлення були сертифіковані і отримали право на маркування «Energy Star». За проведеними розрахунками, було заощаджено близько 14 млрд доларів в енергетичних витратах.

слайд 18

Енергетичне маркування

1. Границі етикетки.
2. Кольорова панель.
3. Енергетичний логотип.
4. Границя під логотипами.
5. Позначення СКЕЕ.
6. Шкала класу енергоефективності.
7. Клас енергоефективності, маркований етикеткою приладу.
8. Номінальна потужність для охолодження та обігріву.
9. Значення СКЕЕ.
10. Річний обсяг енергоспоживання, кВт/г за рік.
11. Поширення шуму у повітрі.
12. Найменування постачальника або торговельної марки.
13. Ідентифікатор моделі, наданий постачальником.
14. Номер та дата прийняття Технічного регламенту з енергетичного маркування кондиціонерів повітря.

Запропонуйте учням подивитися на [слайд 19](#) і відповісти на питання: як споживання пов'язано з проблемою води.

слайд 19

Як споживання пов'язане з проблемою води

На виробництво звичних продуктів потрібно:

- 1 кг шоколаду – 24 000 л води
- 1 кг м'яса – 15 500 л води
- 1 кг цукру – 1500 л води
- 1 чашка чаю – 30 л води
- 1 футболка – 2500 л води

Вся вода на Землі
Моря та океани (96,5%), льодовики та ґрунтові води, ріки та озера, хмари, всі живі організми
1400 млн км²

Рідка прісна ґрунтові води (99%), озера, ріки, болота
10 млн км²

Доступна прісна
Ріки та озера 0,1 млн км²

70 % доступної води йде на сільське господарство

Зауважте, що поступово та непомітно споживання перетворюється на дуже важливу частину життя людей, забирає їхній час і фінансові ресурси, заволодіває думками. Самі товари та можливість їх придбати

для багатьох людей є найважливішими символами статусу та приналежності до певного класу. «Високий» статус часто асоціюється з товарами, які рекламуються найбільше. Ми всі зазнаємо впливу консюмеризму – споживацької ідеології, коли шопінг (купівля товарів) стає для нас важливим видом діяльності, а це формує відповідний світогляд і спосіб життя.

Далі запросіть їх прочитати інформацію на **слайді 20** і доповніть розповідь.

слайд 20

FASHION PACT G7

- Під час засідання «Великої сімки» 32 світові текстильні бренди підписали пакт про спільне розв'язання екологічних проблем – Fashion Pact G7.
- Компанії, що представляють близько 30 відсотків галузі, зобов'язались вжити заходів для зменшення впливу моди на клімат, біорізноманіття та Світовий океан.
- Серед учасників пакту Chanel і Hermes, Versace Capri Holdings, компанії PVH, Adidas і Nike, Inditex і H&M, Selfridges, Galeries Lafayette і Nordstrom, та ін.

Що таке Fashion Pact G7? Пакт моди був ініційований президентом Франції Еммануелем Макроном. У квітні 2019 року він доручив зібрати провідних гравців у секторі моди та текстилю напередодні саміту G7 для встановлення конкретних цілей щодо зменшення впливу текстильної промисловості на навколишнє середовище та розробки відповідних заходів. Пакт підписали 32 провідні світові модні та текстильні компанії.

Про що домовились текстильні компанії? Цілі Пакту моди зосереджується на дії в трьох важливих сферах для захисту планети:

- зупинити глобальне потепління;
- відновлення біорізноманіття – відновлення природних екосистем та охорони видів;
- охорона океанів, а саме: зменшення негативного впливу модної індустрії на Світовий океан за допомогою практичних ініціатив, таких як поступове усунення використання пластмаси для одноразового використання.

Запитайте в учнів:

- Хто, на вашу думку, має бути відповідальним за збереження ресурсів і природного середовища - споживач чи виробник? (Вислухайте кілька думок, не коментуючи.)

Запитайте учнів, чи звертали вони увагу на прийоми залучення уваги покупців у супермаркетах, чи впливали на них ці прийоми.

Запропонуйте учням попрацювати в парах і проаналізувати інформацію, надану на **слайді 21**:

1. З якими з наведених «секретів» ви стикалися у житті?
2. Чи спостерігали ви, як люди реагують на ці «секрети»?

слайд 21

Довідка

Кожного разу, коли людина заходить у супермаркет – свідомо чи ні, вона стає об'єктом надзвичайної кількості маніпуляцій. Ось деякі з них:

1. Музика

Мережі супермаркетів зазвичай стратегічно обирають музику, метою якої є завдати людині певний настрій. Дослідження вказують на те, що надто швидка музика квапить людей та змушує якомога скоріше покинути магазин, у той час як спеціальна музика у супермаркетах може подовжити час, проведений серед продуктів.

2. Овочі і фрукти – на початку

Коли людина заходить до супермаркету, зазвичай, в першу чергу, вона опиняється у відділі з фруктами й овочами. Червоні, зелені, блакитні і пурпурні кольори полуниці, салату, чорниці та баклажанів одразу впадають в очі. Таке розміщення продуктів є стратегічним кроком. Дослідження показують, що люди схильні реагувати на яскраві кольори. Психологи з Каліфорнійського університету виявили, що людей дуже приваблюють яскраво-червоний, синій та зелений кольори.

3. Усе найважливіше – у кінці

У гіпермаркеті складно знайти молочний відділ на початку – і це не просто так. А все через те, що супермаркети хочуть, аби ви пройшли через весь магазин, перш ніж дійти до нього, та сподіваються, що по дорозі ви покладете в кошик ще щось.

4. Товари на рівні очей

На рівні очей, зазвичай, розташовані дорожчі товари або ті товари, які супермаркет хоче швидше продати. Перевірте нижні полиці на наявність схожих товарів – ймовірно, вони будуть дешевшими.

5. Клубні картки

Часто клубні картки у супермаркетах не несуть ніякої особливої користі, і тим паче не пропонують людині заощадити значні суми. Насправді, картки часто ніщо інше, як стратегія для створення лояльності покупців. Інколи супермаркети можуть пропонувати знижки на окремі товари тільки власникам карток – це ще один метод схилити людей до отримання такої картки, а отже, стати вірними певній мережі.

6. Спробуйте на смак!

На маленьких стендах часто можна побачити людей, які пропонують скуштувати конкретний продукт. Це стає причиною покупки додаткового товару, якого не було в першочерговому списку покупок. Багато людей також психологічно відчують необхідність придбати продукт, який вони скуштувати задарма.

7. Більший візок – більше покупок

Деякі дослідження довели, що з часом супермаркети почали використовувати більші візки, адже, чим більший візок, тим більше людина наповнить його товарами. Дослідження показали, що коли розмір візка подвоївся, споживачі купили на 40% більше.

8. Нарізані фрукти та овочі

Експерти зауважують, що людей приваблюють заздалегідь нарізані фрукти та овочі. Та попри те, що вони можуть здатися вигідною покупкою, насправді їх слід уникати, адже вони зазвичай виходять дорожчими, ніж ненарізані.

9. У супермаркетах немає вікон

Або ж їхня кількість досить мала. Деякі експерти переконані, що середовище без природного світла допомагає магазинам більш точно контролювати поведінку покупця.

Іншою причиною є те, що місце в супермаркетах – це гроші, і вікна заважатимуть розміщенню високих полиць із товарами.

10. Запахи

Аромати, які розповсюджується у супермаркеті, – наприклад, запах свіжої випічки – здатні пробудити апетит у покупця та спонукає витратити більшу суму.

11. Ціна

Іноколи супермаркети пропонують знижену ціну на товар, яка насправді була такою ж до знижки, або ж ціну виділяють іншим кольором, однак знижки на товар насправді немає. Завжди слід звертати увагу на ціну за одиницю (кіло, літр тощо), адже за ту саму ціну супермаркети починають продавати товар менший за розміром. Наприклад, упаковку крем-сиру 200 г замінюють упаковкою в 180 г, а ціну залишають старою.

Акцнтуйте увагу на тому, що через повсякденно-побутову діяльність кожна людина впливає на навколишнє середовище. І, як не дивно, часто не замислюється над такими питанням: «Чому я роблю саме так, а не інакше?», «Як те, що я роблю, впливає на середовище, в якому я живу?», «Як змінити власні споживацькі звички, щоб зменшити негативний вплив на довкілля?».

Запропонуйте учням виконати **завдання 4.1**. (Аудит мого власного стилю життя) з роздавальних матеріалів. Після заповнення учнями аудиту запропонуйте їм відповісти на такі питання:

1. Які думки викликав у вас опитувальник?
2. Які запитання виявились найбільш неочікуваними для вас?
3. Які саме кроки ви, на вашу думку, можете здійснювати кожного дня у напрямі сталого споживання?

Зазначте, що саме сьогодні, як ніколи раніше, люди мають замислитися над раціональним використанням товарів та послуг. Кожен з нас повинен навчитися:

- обирати товари, що мають кращу якість, служать довше і надійніше;

- активно підтримувати вторинну переробку матеріалів;
- використовувати товари тривалого користування;
- запобігати утворенню відходів;
- підтримувати виробників, які використовують відновлювальні матеріали та джерела енергії.

Перегляньте з учнями відео «Екологічне маркування продукції» і та обговоріть таке питання: *чим відрізняється продукція з екомаркуванням від іншої?*

Перейдіть за посиланням, або відскануйте QR код для доступу до відео.

Відео «Екологічне маркування продукції», 1 хв. 30 с.

 <https://youtu.be/qnFq-a3ltlc>

Запитання для учнів:

- *Чим відрізняється продукція з екомаркуванням від іншої?*

(Продукція з екомаркуванням є більш безпечною і кращою у своєму класі, вона відповідає найвимогливішим екологічним стандартам, які тільки існують. Для виробництва такої продукції використовується тільки якісна сировина, яка відповідає високим показникам безпеки, сам процес не забруднює довкілля, а у складі заборонені токсичні та канцерогенні речовини, що мають негативний вплив на здоров'я людини. Також відходи, що залишаються після виробництва і використання, можна відправити на переробку та зробити нові корисні речі.)

- *Як продукція отримує право на екомаркування?*

(Право на екомаркування отримує виключно сертифікована продукція, яка пройшла незалежну оцінку в органі сертифікації. За результатами такої оцінки підтверджується відповідність або невідповідність встановленим екологічним стандартам. Екологічні стандарти визначає набір різних вимог, що дозволяє оцінити продукцію «з усіх боків» і визначити її як екологічно кращу, більш безпечну для довкілля і здоров'я людини.)

- *Що передбачає виробництво такої продукції?*

(Виробництво такої продукції передбачає застосування ресурсоефективних технологій, зменшення забруднення водойм, зменшення відходів виробництва та споживання, підтвердження технічних вимог щодо заходів із захисту довкілля, тощо.)

• Чи варто купувати таку продукцію? Чому?

(Така продукція є більш безпечною для здоров'я людини і довкілля, що є найбільшою цінністю для людства. Краще не купувати зайве, але обирати екологічне. Екологічне маркування I типу є надійним орієнтиром для відповідального споживача, який прагне купувати більш безпечну і якісну продукцію.)

• Чи звертаєте ви увагу на маркування товарів, які купуєте самі або разом з батьками?

На даний час понад 1000 найменувань товарів і виробів українських та зарубіжних виробників мають знаки екологічного маркування I типу. Перелік екомаркувань та списки екологічно сертифікованої продукції можна знайти на сайті Міністерства енергетики та захисту довкілля.

Зверніть увагу, що для розпізнавання знаків екологічного маркування на продукції можна скористатися мобільним додатком Ecolabel Guide. Він допоможе дізнатися, що і яке маркування означає та обрати по-справжньому екологічний товар.

Доступи до ресурсів на **слайді 22 і 23:**

слайд 22

Реєстр екологічно кращої продукції

<https://menr.gov.ua/content/ekologichne-markuvannya2.html>

Маркування екологічно кращої продукції

«Зелений журавлик» Україна «Маргаритка» ЄС «Блакитний янгол» Німеччина

слайд 23

Мобільний додаток Ecolabel Guide

GET IT ON Google Play

Download on the App Store

Зазначте, що перший крок у напрямі сталого розвитку і сталого споживання – зменшення кількості непотрібних покупок, адже виробляється те, що купується. Тож непотрібного товару вироблятимуть менше – і обсяг ресурсів, що споживається, зменшиться. Разом з цим зменшаться й обсяги викидів забруднюючих речовин та відходів, що утворюються у процесі виробництва і споживання.

Далі зазначте, що тепер ми вже готові до вироблення порад для свідомого і відповідального споживача.

Запросіть учнів до мозкового штурму (3-4 хв. для запису ідей): «Які шляхи свідомого споживання може використовувати кожен з нас?»

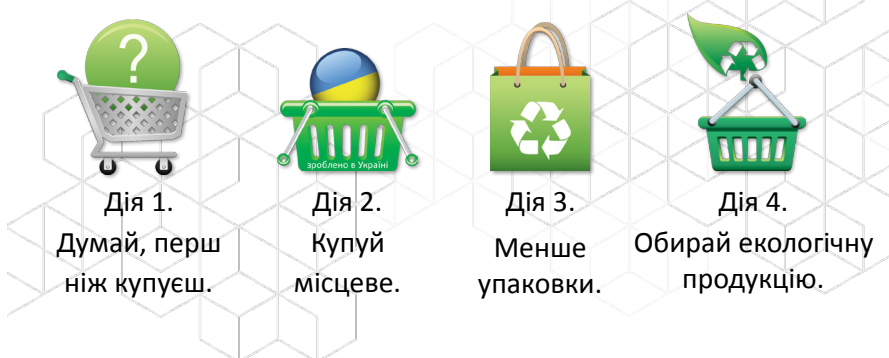
Об'єднайте учнів у 4 групи. Протягом 5 хв. кожна з них повинна підготувати опис дій для повсякденного життя, пов'язаних з поведінкою з відходами, електроенергією, водою і покупками. Використовуючи із **завдання 4.2.** роздавальні матеріали, відповісти на питання: чому діяти? як діяти? що отримаємо?

Вислухайте кожну з груп, доповнюючи її пропозиції за необхідності. Вислухавши виступи, запитайте учнів, чи все зрозуміло, і надайте необхідні пояснення. Розкажіть про ваш власний досвід

Під час презентації запропонуйте групам використовувати інформацію зі **слайдів 24-27.**

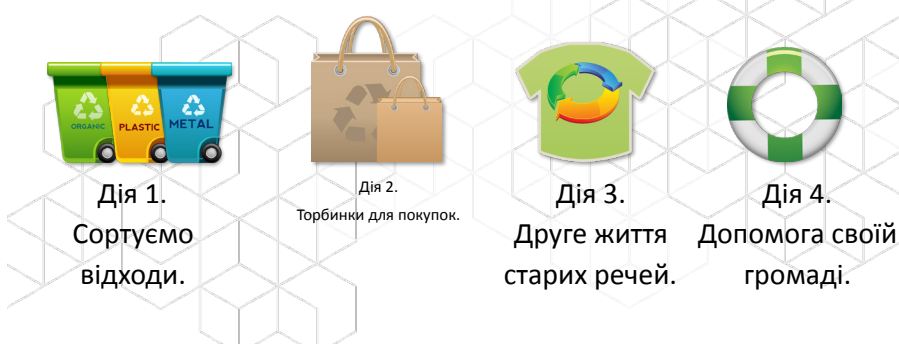
слайд 24

Можливий план дій

слайд 25

Можливий план дій

слайд 26

Можливий план дій

Дія 1.

Блискауча ідея
(економні лампи).

Дія 2.

Останній
вимикає.

Дія 3.

Власна енергія
(на велосипеді).

Дія 4.

Мої способи
пересування.

слайд 27

Можливий план дій

Дія 1.

Перевірка
користування
одою.

Дія 2.

Закриваємо
крани.

Дія 3.

Я
вже
чистий.

Дія 4.

Потурбуйся про стоки.

Запросіть кожного учня індивідуально розглянути можливість застосування нових звичок, обрати придатні для себе особисто і скласти особистий план дій з 3-4 пунктів за прикладом **слайду 28**.

слайд 28

Склади власний план дій

Тепер я можу...

1.....

....

....

Запропонуйте учням обговорити у групах складені індивідуальні плани, скориставшись **слайдами 29-32**, а також можливість підтримки їхніх ідей в родині.

слайд 29

Склади власний план дій. Тепер я можу...

1. Скласти список необхідних речей, перш ніж піти до магазину.

2. Купувати товари без зайвих упаковок.

3. Читати, що написано на етикетках і упаковках. Обирати речі, після використання яких залишиться небагато відходів.

4. Купувати екологічні товари, позначені знаком екологічного маркування, а не ті, що найбільше рекламуються.

5. Купувати якісні речі, які довго слугуватимуть.

6. Купувати продукцію місцевих виробників.

слайд 30

Склади власний план дій. Тепер я можу...

7. Викидати в окремі контейнери сміття з паперу, пластику, металу, скла.

8. Здавати папір та інше на пункти переробки.

9. Брати з собою у магазин еко-торбу і не купувати пластикові пакети.

10. Здавати батарейки та енергозберігаючі лампи у спеціальні пункти прийому.

11. Використовувати багаторазові речі замість одноразових.

слайд 31

Склади власний план дій. Тепер я можу...

12. Закручувати кран у той час, коли дійсно не використовую воду.

13. Митися під душем замість ванної.

14. Привертати увагу дорослих до протікання кранів для води у ванній кімнаті і туалеті для їх усунення.

15. Зменшити витрати миючих і засобів особистої гігієни.

16. Мити продукти і посуд в мисці, а потім ополіскувати у проточній воді.

слайд 32

Склади власний план дій. Тепер я можу...

-
17. Вимикати світло кожного разу, коли виходжу з помешкання.
 18. Підключати прилади до мережі живлення і повністю вимикати їх, коли вони не використовуються.
 19. Користуватися велосипедом, ходити пішки або їздити громадським транспортом.
 20. Замінити старі лампи освітлення на енергоефективні.
 21. Протирати вікна і прилади від пилу, щоб отримувати більше світла, не витрачаючи зайвої енергії.

Запропонуйте учням виконати одне з практичних завдань (на вибір) як домашнє завдання або як додаткове заняття:

- **завдання 4.3** – практикум з виготовлення сумки для покупок із вторинної сировини;
- **завдання 4.4** – проведення мінідослідження у супермаркеті щодо екологічного маркування продукції.

Запропонуйте прочитати інструкції щодо виконання обраного вами завдання. Запитайте, *чи все зрозуміло? Які можуть бути труднощі у виконанні цих завдань і як їх можна подолати?*

3. Підсумкова частина

Покажіть **слайд 33** і запитайте в учнів:

- *Що на занятті було важливим для них?*
- *Які висновки для себе вони зробили?*
- *Про що розкажуть рідним і друзям?*

слайд 33

Як бути відповідальним споживачем

-
- Розумно здійснювати покупки.
 - Розумно поводитися з відходами.
 - Розумно використовувати електроенергію.
 - Розумно використовувати воду.

Запропонуйте учням додаткові матеріали, доступ до яких наведено на **слайдах 34 - 37**.

слайд 34**Додаткові матеріали**

Анімаційний фільм «Суспільство споживання»,
3 хв. 08 сек., російською мовою.

https://www.youtube.com/watch?v=Xvmb_LylxAE&feature=youtu.be

слайд 35**Додаткові матеріали**

Відеогляд книги Жана Бодрійяра «Суспільство споживання»,
8 хв. 32 сек., російською мовою.

<https://youtu.be/8i4ux0ERTk8>

слайд 36**Додаткові матеріали**

Вебсторінка WWF щодо глобальної угоди для запобігання
забрудненню океанів пластиком.

На сайті іде трансляція, скільки часу необхідно, щоб розклалася
пластиково пляшка, англійською мовою.

<https://stopplasticpollution.eu/EN>

слайд 37**Додаткові матеріали**

Анімаційне відео «Історія трьох ПЕТ пляшок»,
4 хв. 07 хв. , російською мовою.

https://youtu.be/prJa_xDahFo

